

УДК 378.22:007.3

Дубініна Оксана Володимирівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри управління проектами та загальнофахових дисциплін Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»

ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність проблеми дослідження. Суспільні, соціально-економічні та інформаційно-технологічні трансформації висувають нові вимоги до професійної діяльності вчителя. Оновлення змісту навчання потребує створення й використання нових освітніх систем, застосування інноваційних методів та засобів навчання, що потребує нового алгоритму підготовки вчителя до занять. В умовах сучасних комп'ютерних технологій, вчитель повинен вміти застосовувати нові технічні засоби, серед яких він має виділяти не лише інформаційні технології (далі – ІТ), але і нові форми і методи викладання, новий підхід до процесу навчання, нові засоби підготовки до занять (використання Інтернет-технологій).

Розв'язання проблеми готовності вчителя закладу освіти до застосування Інтернет-технологій у професійній діяльності має будуватися на основі глибокого розуміння сучасних педагогічних технологій і має велике практичне значення в розбудові сучасної освіти України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У педагогічній теорії та практиці проблеми готовності вчителя до професійної діяльності висвітлені в роботах К Дурай-Новакової, М. Д'яченко, Л. Кандибович, Н. Кузьміної, В. Лугового, В. Моляко, О. Пехоти, Л. Пуховської, М. Савіної, В. Семиченко, В. Сластьоніна, Ю. Турчанинної, Г. Троцько та інших. Принципи інтернет-технологій як основу формування єдиного освітнього простору, взаємодію педагогів у освітній інтернет-мережі «Партнерство в навчанні» досліджує у

своїх роботах Н. Задорожна⁶. Готовність вчителя до застосування інформаційних технологій в освітньому процесі розкриті у працях Л. Білоусова¹ та С. Криштоф¹. Особливості діяльності та спілкування у системі «педагог-учень» з використанням ІТ розкрили у свої працях А. Брушлинський, Т. Габій, А. Матюшкін, Є. Машбиць, А. Петухова, О. Тихомиров та ін.

Метою даної статті є дослідження переваг та недоліків використання мережі Інтернет у освітньому процесі закладу освіти та визначення готовності вчителів ЗО до впровадження інтернет-технологій у власній професійній діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний темп розвитку суспільства дуже високий. Щоб встигати за розвитком людства, за змінами, які відбуваються у навколишньому світі, людина повинна переробити величезну кількість інформації, яка надходить з усіх точок земної кулі. Тому інформаційні технології мають сьогодні найважливіше значення в усіх сферах діяльності і визначають розвиток суспільства завтрашнього дня.

У галузі освіти ці технології знаходять застосування у багатьох напрямках діяльності, зокрема, оновлюється зміст освіти; все частіше започатковується дистанційне навчання у закладах освіти; впроваджуються нові форми спілкування: електронна пошта, веб-конференції, Інтернет-форуми, дистанційні олімпіади і конкурси, віртуальні музеї та виставки; надаються різноманітні освітні послуги: електронні бібліотеки, текстові сховища, інтерактивні енциклопедії та словники, перекладачі та ін. Комп'ютерні технології є засобом активізації навчальної діяльності студентів. Тому впровадження цих засобів у навчальний процес майбутніх фахівців професійної освіти є абсолютно природнім явищем.

⁶ *Побірченко Н. Інноваційні підходи до підготовки майбутніх учителів у контексті реформування системи вищої педагогічної освіти / Н. Побірченко // Рідна школа. — 2003. — № 3. — С. 3–5.*

¹ *Білоусова Л. Аспекти підготовки майбутнього вчителя до реалізації дидактичного потенціалу Інтернет-технологій у практиці навчання [Електронний ресурс] / Л. Білоусова, С. Криштоф // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. — 2012. — № 42(1). — С. 7–13. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2012_42%281%29__3. — Дата звернення: 13.03.2018. — Назва з екрана.*

Розвиток системи зв'язку у економічно розвинутих країнах світу спричинив появу мережі Інтернет. Слово «Інтернет» в перекладі з англійського – Всесвітня мережа. Витоки комп'ютерних мереж можна знайти з 60-х років попереднього століття, коли американські науковці проводили експерименти з поєднанням комп'ютерів між собою через телефонні лінії. Під час цих експериментів виникла необхідність створення таких протоколів зв'язку, які дозволили б з'єднувати комп'ютери між собою через складні мережі. Для пересилання інформації через ці мережі розробили метод, що полягає в упакуванні інформації у невеликі пакети на відправному кінці та розпакуванні їх на приймальному кінці. Цей метод покладено в основу Протоколу управління пересиланням інформації TCP та протоколу Інтернету IP¹.

Початковою метою цього дослідницького проекту була розробка такої інформаційної мережі, яка вистояла б у такому вигляді, якою вона існує нині.

Днем народження Інтернету можна назвати 2 січня 1969 року. В цей день Агентство перспективних досліджень (ARPA – Advanced Research Projects Agency), що є одним з підрозділів Міністерства оборони США, почало роботу над проектом зв'язку комп'ютерів оборонних організацій. В результаті наукових пошуків була створена мережа ARPANET, в основу функціонування якої покладено принципи, на яких пізніше буде побудовано Інтернет.

Наступним кроком в розвитку Інтернету стало створення мережі Національного наукового фонду США (NFS). Мережа, названа NFSNET, об'єднала наукові центри Сполучених Штатів. При цьому основою мережі стали 5 суперкомп'ютерів, з'єднаних між собою високошвидкісними лініями зв'язку.

¹ Гуревич Р.С. *Теорія і практика в професійно-технічних закладах: Монографія / Р.С. Гуревич. – Вінниця: ТОВ "Планер", 2009. – 410 с.*

Всі решта користувачів під'єднувалися до мережі і могли використовувати можливості, надані цими комп'ютерами.

Одночасно були створені національні мережі в інших країнах. Комп'ютерні мережі різних країн почали об'єднуватися, і в дев'яностих роках з'явився Інтернет в його сьогоденському вигляді. Зараз Інтернет об'єднує тисячі різних мереж, розміщених по всьому світу. До нього мають доступ десятки мільйонів користувачів. Ріст і розвиток Інтернету продовжується, спостерігається збільшення його ролі у всіх інформаційних технологіях².

Зараз мережа Інтернет є джерелом самої різноманітної інформації. Виходячи з навчальної мети це можуть бути, наприклад, освітні ресурси, яких нині є багато і в подальшому кількість їх збільшується.

Майже всі заклади освіти, дослідницькі установи мають свої сайти, які постійно поповнюються інформацією. Корисними є Інтернет-ресурси, які використовуються для одержання подальшої освіти, вибору професії та сфери діяльності, постійного підвищення фахових знань, кваліфікації та ін.

Зазвичай використання Інтернету у навчальному процесі обмежується лише пошуком інформації та забезпеченням швидкого зв'язку за допомогою електронної пошти. Насправді ж, сфера застосування Інтернет у закладі освіти є значно ширшою. Перш за все, вона повинна бути спрямована на формування високого рівня інформаційної культури майбутніх спеціалістів, надання їм практичних навичок не тільки з пошуку, зберігання й обробки інформації, але й з уміння вибору оптимальних форм її представлення й прийняття на її основі ефективних рішень. Дослідження свідчать, що

² Всесвітня мережа Інтернет: доступи до мережі і основні канали зв'язку [Електронний ресурс] / Кафедра ІТМІК. – 2015. – Режим доступу: <http://tmb.org.ua/wordpress/?p=596>

використання мережі Інтернет сприяє розвитку мислення, надає нові засоби для розв'язання творчих завдань, змінює сам стиль розумової діяльності³.

Інтернет надає унікальні можливості для освіти. Він має не тільки величезний невичерпний масив освітньої інформації, а й виступає як засіб, інструмент для її пошуку, переробки, представлення. Інтернет є джерелом активної інтелектуальної та комунікативної діяльності людини, яка має необмежені можливості для одержання знань, умінь, навичок. Освітні Веб-сайти стали важливим елементом ІКТ навчання, набули актуальності питання ознайомлення викладачів, методистів з дидактичними можливостями мережі Інтернет, з можливостями, які надають такі сайти для освіти і виховання.

В освітньому процесі доцільно застосовувати такі форми роботи з використанням мережі Інтернет:

– Інтернет-заняття. Інтернет може застосовуватись частково, як допоміжний засіб під час занять.

Переваги такої форми проведення занять полягають в тому, що структура занять, незважаючи на відмінності у тематиці та різний підхід до подачі матеріалу, є пізнавальною і відмінною від способу подачі викладачем. Це привертає увагу здобувачів освіти, що в свою чергу дає можливість краще засвоїти матеріал. Крім того, представлений матеріал можна використовувати як самостійний і як допоміжний при вивченні певних тем;

– віртуальний експеримент.

Здобувачі освіти, працюючи в он-лайн режимі, моделюють процеси і явища, змінюючи їх параметри, чим впливають на поведінку об'єкта. Робота відбувається в індивідуальному порядку;

– заняття-дослідження.

³ Мокін Б. І. Досвід використання інтернет-технологій у Вінницькому державному технічному університеті / Б. І. Мокін, В. В. Грабко, В. І. Месюра, С. В. Юхимчук // Вінницький державний технічний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vntu.edu.ua/ies2000/doclad/a/a03.htm>

Це форма занять, коли активну роль виконують студенти. Основна мета такого заняття: формування навичок пошуку інформації в Інтернеті, її аналіз, структурування, підведення підсумків;

– електронна лабораторна робота.

Така форма занять припускає колективну або самостійну роботу здобувачів освіти з організації спостережень, науковий аналіз результатів та оформлення їх у лабораторному електронному журналі;

– тематичний проект.

Колективна робота здобувачів освіти, наприклад із створення сайту, присвяченого певній темі чи об'єкту, що вивчається;

– дистанційне навчання – сукупність технологій, що забезпечують: доступ до основного об'єму матеріалу, що вивчається; інтерактивну взаємодію здобувачів освіти з викладачем;

– веб-конференції. По закінченню вивчення певного розділу, можна влаштувати веб-конференцію;

– веб-заняття – дистанційні пари, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми та інші форми навчальних занять, що проводяться за допомогою засобів телекомунікацій та інших можливостей Інтернет.

Робота здобувачів освіти в Інтернеті охоплює різні види діяльності:

– самостійну роботу з інформацією ;

– самостійну навчальну діяльність (у режимі самоосвіти);

– поглиблення знань у певній галузі, ліквідацію прогалин;

– підготовку до іспитів;

– навчальну діяльність під керівництвом віддаленого викладача в курсі дистанційного навчання;

– спілкування в мережі.

Кожен з цих видів діяльності має свою специфіку. Найбільш затребуваною виявляється робота з інформацією. Кожен, хто хоч раз спробував увійти в глобальну мережу Інтернет, встиг переконатися, що це океан інформації, в якому дуже легко потонути. Важливо визначити, де, при

вирішенні яких дидактичних завдань послуги, що надаються Інтернет, і його ресурси можуть бути максимально ефективно використані в навчальному процесі.

Використання мережі Інтернет в освітньому процесі має низку переваг, але поруч з перевагами є й недоліки. Ми спробували структурувати такі дані в таблицю (таблиця 1).

Таблиця 1

Переваг та недоліків використання мережі Інтернет в освітньому процесі

<i>Переваги</i>	<i>Недоліки</i>
Дозволяє отримати найсучаснішу інформацію з теми	Неможливість перевірки достовірності деяких ресурсів мережі Інтернет
Надає можливість користуватись різними джерелами інформації, переробляти її та відбирати найголовніше	Інформацію до мережі можуть вносити як кваліфіковані особи, фахівці, так і люди, необізнані в галузі, в якій подають інформацію
Розвиває уміння експериментально-дослідницької та пізнавальної діяльності	Висока імовірність відволікання, особливо, коли при роботі з інтернет-ресурсами конкретних обмежень у часі не встановлено
Пропонує максимальні зручності при вивченні навчального матеріалу здобувачами освіти: дозволяє змінювати темп, час, місце навчання	Необхідність належного матеріального забезпечення
Здобувач освіти має можливість виходити за рамки даного йому на лекції змісту навчального матеріалу, форм навчального розкладу, традиційної структури заняття	Постійна робота за комп'ютером викликає негативний вплив на здоров'я (переадаптація зору, постійна сидяча поза тощо)
Дозволяє отримувати інформацію з мінімальними витратами часу та енергії	Відсутність живого спілкування, діалогу з викладачем і, як наслідок, можливості пояснення помилки

Отже, враховуючи дані таблиці 1, можна сказати, що вони є ефективними за умови поєднання з традиційними методами та сприяють якісному формуванню вмінь та навичок здобувачів вищої освіти.

Для того, щоб здобувачі вищої освіти могли вільно використовувати Інтернет в процесі навчання, їм треба забезпечити вільний доступ до мережі, що надасть можливість брати участь у різних проектах, продивлятися каталоги періодичних видань, стежити за новинами науки, отримувати інформацію про можливості навчання та працевлаштування тощо. Завдяки

таким навичкам випускники вузів з мінімальними витратами часу та енергії будуть отримувати інформацію щодо важливих для них подій.

Можливості використання Інтернет-технологій у професійній діяльності вчителя ЗО надає величезний потенціал для реалізації пошукових і проблемних методів у навчанні, зокрема електронного навчання та веб-технологій.

Важливо пам'ятати, що використовуючи Інтернет, як допомогу до занять, обов'язково потрібно давати конкретне дидактичне завдання, як потребу до навчального процесу. Тут ми проаналізуємо потенціал декількох популярних зарубіжних педагогічних технологій, заснованих на використанні сукупності пошукових і проблемних видів діяльності, які реалізуються найефективніше за допомогою сучасних веб-технологій і що мають загальнодидактичний потенціал: список посилань; мультимедійна колекція; пошук інформації; колекція прикладів, веб-квест⁴.

Так склалося, що їх використання проектується, головним чином, на процес навчання, оскільки їх поєднання в очній та інших формах навчання є педагогічною системою. Окрім основної мети – розвитку комунікативної компетентності вчителів ЗО, ці технології сприяють формуванню умінь роботи з інформацією, критичного мислення, тобто розвивають у студентів інформаційну компетенцію⁵, що так необхідно для ефективної життєдіяльності в сучасному інформаційному суспільстві.

Крім того, розвиваючи інформаційну компетенцію ми сприяємо найбільш ефективному подальшому розвитку всіх видів комунікативної компетентності, оскільки надаємо можливість використовувати Інтернет-технології за їх прямим призначенням, як засіб спілкування у всіх видах діяльності, працювати з інформацією, співпрацювати з однокурсниками, та іншими учасниками навчального процесу. Така робота припускає рівень

⁴ Татарінова М. А. Педагогические технологии обучения с использованием веб-технологий / М. А. Татарінова // Медиатека и мир. – 2010. – № 4.

сформованості комунікативної компетенції не нижче інтерактивності, оскільки працювати доводиться з матеріалами Інтернету.

Таким чином, будь-яке проблемне завдання залежно від змісту навчання і дидактичних цілей може бути спроектоване за допомогою веб-технологій і направлене на занурення в проблему, пошук додаткових ресурсів для вирішення проблемного завдання, дослідницьку і пізнавальну діяльність. Відмітною особливістю Інтернет-технологій є їх багатофункціональність. Це не тільки могутній засіб навчання, здатний навчити працювати з інформацією, але і особливе середовище спілкування.

Ми виявили дидактичну змістовну складову видів діяльності яка послідовно розкривається в тій чи іншій педагогічній технології. Технологічні рішення для їх реалізації можуть бути різні. Це може бути спеціально розроблене програмне забезпечення, Інтернет-ресурси, вбудовані можливості для дистанційного навчання. Все залежить від технічних можливостей освітньої установи, ступеня підготовленості і залучення технічних фахівців в підтримку викладачеві ЗО, а також від інформаційно-комунікаційної компетентності і готовності самого викладача застосовувати Інтернет технології у власній професійній діяльності.

Висновок. За допомогою Інтернету, можливо, зробити навчання здобувачів освіти ефективним, цікавим і цілеспрямованим. При вивченні дисциплін за допомогою Інтернет-технологій краще всього використовувати: Віртуальне середовище навчання; використання проектних методів навчання; організаційно-педагогічні умови використання Інтернету дозволяють перетворити процес навчання у закладі освіти на більш цікавий і сприяють формуванню інформаційної культури здобувачів освіти. Використання Інтернет-технологій в освітньому процесі активізує мотивацію здобувачів освіти, сприяє розвитку їх дослідницького аспекту, а також може стати основою інтеграції навчальних дисципліни.